

17. (AxS) – Lamprechts Alexander; nach den drei Texten, mit dem Fragment des Alberic von Besancon und den lateinischen Quellen hrsg. und erklärt von Karl Kinzel. – Halle a. S.: Buchhandlung des Waisenhauses, 1884. – LXXX, 543 S. (= Germanistische Handbibliothek; Bd. 6: Strassburger Fassung)
18. (An.) – Das Annolied / Hg. von M. Roediger. – Hannover: Hansch, 1895. – S. 115-132.
19. (DMD, 2) – Deutsche Mystiker des XIV. Jahrhunderts / Hg. von F. Pfeiffer. – 2. unveränd. Aufl.: Anastatischer Neudruck der Ausgabe von 1845. – Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1906. – Bd. 2: Meister Eckhart. – XIV, 686 S.
20. (Eck) – Deutsche Predigten Meister Eckharts: eine Auswahl. Auf der Grundlage der kritischen Werkausgabe und der Reihe "Lectura Eckhardi" / hrsg., übersetzt und kommentiert von Uta Störmer-Caysa. – Stuttgart: Reclam 2001. – 200 S.
21. (Ene.) – Heinrich von Veldeke: Eneasroman, nach dem Text von Ludwig Ettmüller, ins Nhd. Übersetzt, mit einem Stellenkommentar und einem Nachw. v. Dieter Kartschoke. (= Reclams UB 8303). – Stuttgart, 1986. – 1000 S.
22. (E Parz) - Eschenbach Wolfram von. Parzival // Eschenbach W. v. Werke / Hrsg. von K. Lachmann. – 6. Ausg. – Berlin; Leipzig: W. de Gruyter, 1926. – S. 13-388.
23. (Ezzo) – "Cantilena de miraculis Christi" (Handschrift V) // Althochdeutsches Lesebuch / hrsg. v. W. Braune/ A. Ebbinghaus. – 16. Aufl. – Tübingen 1979.
24. (Gen) – Die altdeutsche Genesis nach der Wiener Handschrift / Hrsg. v. Viktor Dollmayr. – Halle (Saale): Niemeyer, 1932. – XI, 183 S.
25. (G Hbr) – Gartenaere Wernher. Meier Helmbrecht: Mittelhochdeutscher Textdruck mit einer mittelhochdeutschen Übertragung von J. Pilz. – Berlin: VEB Volk und Wissen, 1957. – 173 S.
26. (jT) – Albrechts von Scharfenberg Jüngerer Titul. Nach den ältesten und besten Handschriften kritisch herausgegeben von Werner Wolf (Band I und II/1, II/2); nach den Grundsätzen von Werner Wolf hrsg. v. Kurt Nyholm (Band III/1, III/2). (= Deutsche Texte des Mittelalters, Bände XLV, LV, LXI, LXXIII, LXXVII; Berlin 1955-1992).
27. (KChr.) – Die Kaiserchronik nach der ältesten Handschrift des Stiftes Vorau / Hrsg. v. J. Diemer. – Wien: Utrecht, 1849. – 430 S.
28. (Ku.) – Kudrun / Hrsg. von B. Symons. – 2. verb. Aufl. – Halle (Saale): Niemeyer, /1914/. – 343 S.
29. (MM) – Mechthild von Magdeburg. [Ein vliessende licht miner gotheit] Offenbarungen der Schwester Mechthild von Magdeburg oder Das fließende Licht der Gottheit : aus der einzigen Handschrift des Stiftes Einsiedeln. Unveränd. reprografischer Nachdruck der Ausgabe Regensburg 1869. – Darmstadt, Wiss. Buchgesellschaft, 1989. – 200 S.
30. (MO) - Der Münchener Oswald / Hrsg. von G. Baeseke. – Breslau: Marcus, 1907. – XVIII, 445 S.
31. (Nib.) – Der Nibelunge Noth und die Klage. Nach der ältesten Übersetzung / Hrsg. von K. Lachmann. – 12. Abdr. – Berlin: Reimer, 1901. – 297 S.; cf. Das Nibelungenlied / Hrsg. v. H. de Boor nach K. Bartsch. – 22. rev. Aufl. – Mannheim 1988. – 297 S.
32. (OW) – Oswald von Wolkenstein. Die Lieder Oswalds von Wolkenstein / Hrsg. von Karl Kurt Klein. – 3. neubearb. u. erw. Auflage von H. Moser, N. R. Wolf und N. Wolf. Altdt. Textbibliothek 55. – Tübingen: Niemeyer, 1987. – 200 S.
33. (Ren) – Hugo von Trimberg. Der Renner / hrsg. v. Gustav Ehrismann. – Tübingen 1908-1912. – Band I-IV.
34. (Rol) – Das Rolandslied / Hrsg. von K. Bartsch. – Leipzig: Brockhaus, 1874. – XXII, 382 S.
35. (W Part) – Würzburg Konrad von. Partonopier und Meliur, Turnei von Nanthez; Sant Nicolaus; Lieder und Sprüche / Aus dem Nachlasse von F. Pfeffer und F. Roth Hg. von K. Bartsch. – Wien: Braumüller, 1871. – XVI, 434 S.
36. (W Tro) – Konrad von Würzburg: Der Trojanische Krieg / Hrsg. v. Adelbert von Keller. – Stuttgart, 1858. – 400 S.
37. (S Trist) – Gottfried von Strassburg. Tristan und Isold / Hrsg. von Friedrich Ranke. – Berlin, 1958. – 200 S.
38. (UL) – Ulrich von Liechtenstein. Sumervar ist nu gar // KLD 58.XXIX. – Rheda-Wiedenbrück: Dr. Rüdiger Krüger, 2006. – 100 S.
39. (Wil) – Willrams deutsche Paraphrase des Hohen Liedes mit Einleitung und Glossar / Hrsg. V. J. Seemüller. – Straßburg: Trübner, 1878. – XIV, 147 S.

**Ончуленко М. І.
(Чернівці)**

АДРЕСОВАНІСТЬ ДІЄСЛІВ ЗАКЛИКУ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Стаття присвячена дослідженню номінації адресата дієслів заклику у політичному дискурсі. Виокремлено функціональні та варіантологічні особливості вираження адресата дієслів заклику у сучасному політичному дискурсі.

Статья посвящена проблеме номинации адресата глаголов призыва в политическом дискурсе. Исследование фокусируется на функциональных и вариантологических особенностях выражения адресата глаголов призыва в современном политическом дискурсе.

The present article presents the investigation of addressee's nomination of the verbs of appeal in political discourse. Functional and variantological peculiarities of appeal verbs' addressee in contemporary political discourse are outlined.

Розвиток антропоцентричної парадигми сучасної лінгвістики сприяє вивченню людського фактора в мові та мовленні, таким чином адресат як один із головних антропокомпонентів комунікативного акту стає об'єктом сучасних лінгвістичних студій. Автори наукових праць аналізують роль фактору адресата в актах мовленнєвого спілкування (Н.Д. Арутюнова, М.М. Бахтін, Г.Г. Почепцов, А.Д. Белова), приділяють увагу питанням комунікативної типології адресата (В.В. Богданов, Г.Г. Почепцов, І.С. Шевченко, Н.І. Формановська, О.П. Воробйова, К.К. Кларк, Т.Б. Карлсон), типам номінації адресата (М.О. Олікова, Т.О.Петрова); досліджують категоріальну та функціональну сутність адресованості (А.В. Полонський, О.П. Воробйова, К.К. Асанова, Н.П. Карпчук); вивчають характер репрезентації образу слухача у мові (Ю.Д. Апресян, І.В. Труфанова); аналізують варіанти комунікативної поведінки адресата (В.М. Березенко, Т.Г. Винокур, Н.В. Гончарова, Н.В. Стечишин). Незважаючи на велику кількість праць присвячених дослідженню фактора адресата, проблема адресата дієслів у британському та американському політичному дискурсі залишається поза увагою лінгвістів.

Представлена стаття є комплексним дослідженням мовленнєвого вираження адресата дієслів заклик у англійському політичному дискурсі. Проблема вербалізації адресата знаходиться у фокусі таких галузей лінгвістики, як комунікативна лінгвістика, соціолінгвістика, прагматика, що дає змогу проаналізувати особливості маніфестації адресата, враховуючи вплив інтра та екстра лінгвістичних чинників.

Метою статті є побудова лексичної парадигми засобів вираження адресата дієслів заклик у політичному дискурсі, для встановлення кореляції дієслово заклик/адресат.

Об'єктом дослідження є колокації висловлювання заклик з адресатом у британському та американському політичному дискурсі. Предметом виступають лексичні засоби вираження адресата (займенник, іменник).

Матеріалом дослідження є корпус політичних текстів об'ємом 8 млн слововживань який складають виступи, інтерв'ю, дебати, промови та лекції британських (4 млн) та американських (4 млн) політиків. За результатами суцільної вибірки було виокремлено 1046 мікроконтекстів із вживанням дієслів заклик типу *ask, appeal to, call upon, urge* у політичному дискурсі. У роботі використані наступні методи лінгвістичного аналізу: метод описативного аналізу для характеристики функціонування засобів вираження адресата дієслів заклик; метод прагматичного аналізу, за допомогою якого встановлюються засоби здійснення комунікативного співробітництва (адресант-адресат) з метою з'ясування особливостей мовленнєвого вираження статусу адресата; польовий метод для встановлення семантичної структури адресата дієслів заклик; кількісний аналіз вживання дієслів заклик, який дав змогу встановити кореляцію дієслово заклик/адресат.

На думку деяких дослідників, комунікативна модель структури політичного простору ідентична із структурою інформаційно-комунікативного простору і виглядає наступним чином:

- комунікатор як відправник повідомлення (суб'єкт комунікації);
- повідомлення як інформаційно-комунікативна одиниця;
- канал передачі повідомлення – певний засіб комунікації;
- адресат як отримувач повідомлення (об'єкт комунікації);
- ефективність прийому повідомлення (результат комунікації) [3, с. 116].

Комунікативна модель заклик у політичному дискурсі складається з наступних структурних елементів: спікер як ініціатор заклик (суб'єкт комунікації); дієслово зі спільним компонентом заклик; канал передачі повідомлення; адресат, виражений займенником або іменником. Отже, дієслово заклик та адресат відіграють ключову роль у структурі заклик, що зумовлює актуальність даного дослідження.

За результатами кількісного аналізу встановлено, що займенник звертання "you" є найбільш вживаним адресатом дієслів заклик в американському та британському політичному дискурсі (496 в американському та 22 в британському). Характерно, що в англійській мові ідентифікація мовленнєвого статусу адресата за допомогою займенника звертання ускладнена формальною немаркованістю опозиції "you" (2-га особа однини): "you" (2-га особа множини): "you" (ввічливе звертання). Ця складність нейтралізується шляхом всебічного врахування мовного та позамовного контексту.

1.1. *I urge you all through todays conference and by taking action when you go back to the office tomorrow, to start to prepare for that challenge within your company and with your suppliers.* [8]

1.2. *It has bipartisan support, and I urge you to pass it now.* [12]

У прикладі 1.1. та 1.2. не має вираженої ознаки статусу адресата у мікроконтексті займенни-

ка звертання. Аналіз макроконтексту (виступ прем'єр міністра Т. Блера перед керівниками великих компаній та виступ президента США Б. Клінтона перед сенаторами) дає змогу встановити соціальні та ситуативні ознаки адресата дієслова заклику (1.1. – менеджери компаній, 1.2. члени сенату).

1.3. *And therefore, I especially ask you (←Senators) tonight to join hands to pass the landmark bipartisan legislation proposed by Senators Kennedy and Jeffords, Roth and Moynihan, to allow people with disabilities to keep their health insurance when they go to work.* [12]

У даному випадку мікроконекст (значення лексеми “senator”) вказує на соціальну ієрархію співрозмовників: президент → сенатори. У прикладі 1.3. займенник “you” 2-ої особи множини позначає множину осіб: “you” (pl.) = “you” (sing.) + “he” + “she” + “they”. У наведеному прикладі присутній ще один маркер який вказує на статус адресата – власні імена (*Kennedy, Jeffords, Roth та Moynihan* які є сенаторами)

У прикладі 2.1. Б. Клінтон виголошує промову перед студентами та викладачами університету, тому соціальні ознаки більш обмежені: адресатом дієслова заклику “call” є студенти та викладачі (*faculty and students > auditorium*), і з контексту можна встановити їх вік, професію/освіту, соціальне становище тощо.

2.1. *I call upon you to build on this effort, to share equally in the promise of America.* [12]

Кількість співвідношення “you” (2-а особа однини) та “you” (2-а особа множини) дієслів заклику у політичному дискурсі становить відповідно 2 % та 98 %, що зумовлено офіційним характером виступів політиків, їх інтенцією, та бажанням політичних діячів дотримуватися етикету офіційного дискурсу.

В американському політичному дискурсі вживається займенник “everyone” де компонент *individual* займає домінуючу позицію, однак наведений лексичний засіб вираження адресата дієслів заклику не є поширений. У прикладах 2.2. та 2.3. займенник “everyone” є засобом підсилення перлокутивного ефекту дієслова заклику. Заклик до окремого реципієнта дає змогу заручитися підтримкою кожного індивіда у певній ситуації.

2.2. *Tonight I ask everyone in this Chamber and every American to look simply into your heart, to spark your own hopes, to fire your own imagination.* [12]

2.2. *I join the National Conference of Christians and Jews in asking everyone to make a special effort to reach across political, religious, and racial boundaries and extend to each other a warm hand of fellowship.* [12]

На другому місці серед лексичних засобів вираження адресата дієслів заклику за частотністю знаходиться іменник (441 в американському та 47 у британському політичному дискурсі) що виражає назви інституцій та організацій (Congress, Senate, the House, business, schools, civic, service, fraternal organizations, public bodies, libraries, the courts, media), національності (people of the United States, Americans, Chinese), групи людей (people, citizens, friends, persons, individuals, students), членів організацій та партій (Members of Congress, Governors, the Prime Minister, hon. Members, the Opposition, congressman, senator's, officials, clergymen, the House leaders, investors, workers, mayors, educators, Republicans, Democrats), країни (the Soviet Union).

3.1. *The Start II treaty with Russia will cut our nuclear stockpiles by another 25 percent; I urge the Senate to approve it -- now.* [12]

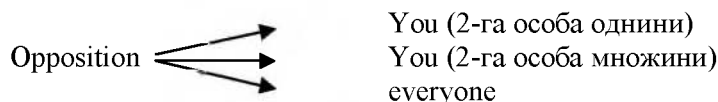
3.2. *I urge this Congress to reach across the aisle and write into law a Consumer Bill of Rights that says this: You have the right to know all your medical options, not just the cheapest.* [11]

3.3. *First, today I ask every Governor, every mayor, every business leader, every church leader, every civic leader, every union steward, every student leader, most important, every citizen, in every workplace and learning place and meeting place all across America to take personal responsibility for reaching out to people of different races...* [11]

3.4. *I appeal to the Opposition to get off the kick they seemed to be on some days ago, and to deal with this Bill responsibly...* [9]

У прикладі 3.3. дієслова “ask” направлене одночасно до урядовців, мерів, керівників компаній, громадських діячів, розпорядників, студентських лідерів, що зумовлене бажанням політика перекласти відповідальність за боротьбу з расизмом на представників різних соціальних статусів. Однак, приклади одночасного вживання дієслів заклику з декількома адресатами рідкісні (46 прикладів).

Лексема *Opposition* у прикладі 3.4. зі значенням *the principal parliamentary party opposed to that in office* є засобом вираження групового адресата. Виступаючи в парламенті Дж. Мейджор апелює не до партії як окремої організації (в опозиції були лейбористи) а до окремого члена лейбористської партії:

Адресат дієслів заклику виражається також імпліцитно. За умови відсутності лексичних засобів вираження звертання, адресат дієслів заклику можливо виокремити за допомогою макроконтексту. У прикладах 4.1. лексема *Congress* є маркером адресата заклику (конгресмени), а в прикладі 4.2. такі лексеми як *agency*, *social security*, *payment of veterans*, *retirement benefit* вказують, що адресатом є урядовці.

4.1. *I urge that the Congress give favorable consideration to this agreement at an early date.* [11]

4.2. *I ask that in carrying out this directive you insure the smallest impact possible on those areas of your agencies' operations that vitally affect the public, such as the processing of social security claims and the payment of veterans and retirement benefits.* [9]

Кількісне співвідношення займенника, іменника та імпліцитного адресата у політичному дискурсі становить відповідно в американському політичному дискурсі 496 (51%), 441 (46%) і 32 (3%) та британському політичному дискурсі 22 (28.6%), 45 (71.4%) (див. Рисунок 1).

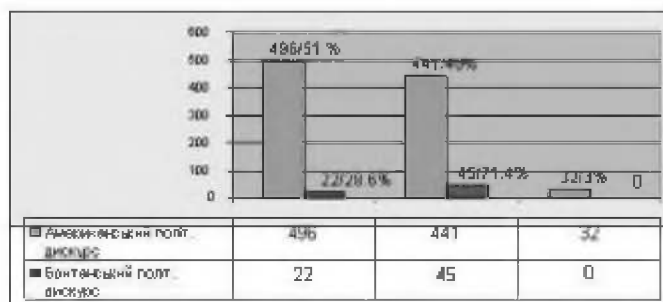

Рис.1. Мовні засоби вираження адресата дієслів заклику в амер. та брит. політичному дискурсі

На основі диференціальних ознак в парадигмі засобів номінації адресата дієслів заклику ми встановили його семантичну структуру у політичному дискурсі: 1. національність – 227 (51%)/3 (7%), 2. інституції та організації – 104 (24 %)/14 (31%), 3. члени організацій та партій – 68 (15 %)/18 (40%), 4. групи людей – 39 (9 %)/10 (22%), 5. країни – 3 (1 %) (див. Рисунок 2).

Рис. 2. Семантична структура адресата дієслів заклику

На основі отриманих результатів кількісного та семантичного аналізу ми можемо стверджувати що домінантою вираження адресата дієслів заклику у політичному дискурсі є займенник, іменник становить центр, а імпліцитний адресат знаходиться на периферії. Це зумовлено, на нашу думку, адресованістю та антропоцентричністю дієслів заклику у політичному дискурсі. Структура заклику у політичному дискурсі передбачає присутність таких компонентів як адресант, дієслово, адресат та канал повідомлення. За результатами кількісного аналізу встановлено, що адресат дієслів заклику більш поширений в американському політичному дискурсі, що зумовлено публічністю американських політиків. У британському політичному дискурсі вживання дієслів заклику та адресата обмежене, що обумовлено консервативністю та офіційним стилем проведення зустрічей, інтерв'ю, дебатів. Встановлено, що кореляція дієслово заклику/адресат становить 1046/1014, і лише в 32 прикладах дієслово заклику вживаються з імпліцитно вираженим адресатом. Запропонована модель є однією із спроб встановлення семантичної структури адресата у політичному дискурсі і власним баченням репрезентації в мові семантичного поля адресата дієслів заклику.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Арутюнова Н.Д. Фактор адресата / Н.Д. Арутюнова // Известия АН СССР. Серия литературы и языка. – 1983. – Т.40. – № 4. – С. 356-367.

2. Воробьева О.Н. Текстовые категории и фактор адресата / О.Н. Воробьева. – К.: Вища школа, 1993. – 200 с.
3. Грачев М.Н. Политическая коммуникация: теоретические концепции, модели, векторы развития / М.Н.Грачев. – М.: Прометей, 2004 – 328 с.
4. Ємельянова О.В. Мовленнєвий статус адресата в аспекті теорії ролей / О.В.Ємельянова // Вісник СумДУ. Серія Філологічні науки. – Суми: Вид-во СумДУ. – №3(62). – 2004. – С. 135-141.
5. Ємельянова О.В. Комунікативна типологія адресата / О.В.Ємельянова // Ювілейні четверті Каразінські читання, присвячені 200-річчю ХНУ: “Людина. Мова. Комунікація”: матеріали Міжнародної науково-методичної конференції (2 листопада 2004 р.). – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2004. – С. 90-92.
6. Почепцов Г.Г. О коммуникативной типологии адресата / Г.Г. Почепцов // Речевые акты в лингвистике и методике. – Пятигорск: ПГПИИЯ, 1986. – С. 10-17.
7. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации / Г.Г.Почепцов. – М.: «Рефл-бук», К.: «Ваклер», 2001. – 656 с.
8. Blair T. A Selection of Tony Blair Speeches, statements and interviews. <http://www.biogs.com/blair/blairspeech.html>
9. Major J. Speeches. <http://www.johnmajor.co.uk/speeches.html>
10. President George W. Bush State of the Union Address. http://www.realclearpolitics.com/Commentary/2005_SOTU.html
11. Reagan R. Public Papers of Ronald Reagan / The Ronald Reagan Presidential Library. <http://www.reagan-utexas.edu/archives/speeches/.htm>
12. Speeches and other Media Uses by William J. Clinton. http://cstl-cla.semo.edu/Renka/Modern_Presidents/clinton_speeches.htm
13. Thatcher M. Speeches, Interviews and Other Statements. <http://www.margaretthatcher.org/speeches/display-document.asp?docid=104400>

Оришечко Т. А.
(Київ)

ВІДТВОРЕННЯ ВИГУКОВОЇ ЛЕКСИКИ В ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ (АНГЛО-УКРАЇНСЬКИЙ ТА УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ НАПРЯМКИ)

У статті розглядаються прийоми перекладу вигуків (емотивних та імперативних вигуків, вигуківих фраз, звуконаслідувань) в англо-українському та українсько-англійському напрямках; висвітлюються труднощі, з якими стикаються перекладачі у процесі відтворення вигуківих одиниць; визначаються основні перекладацькі озріхи та пропонуються власні варіанти перекладу.

В статье рассматриваются приёмы перевода междометной лексики (эмотивных и императивных междометий, междометных фраз, звукоподражаний) в англо-украинском и украинско-английском направлениях; освещаются трудности, с которыми сталкиваются переводчики в процессе воспроизведения междометных единиц; устанавливаются основные переводческие ошибки и предлагаются собственные варианты перевода.

The present article presents the analysis of translation techniques of interjections (emotional and imperative interjections, interjection phrases, onomatopoeias) in English-Ukrainian and Ukrainian-English literary translation. The difficulties which the translators face in the process of interjection rendering are identified. Main translation mistakes are outlined and own translation variants are suggested.

Проблема перекладу вигуківих лексик видается актуальною у зв'язку з тим, що необхідно дослідити передачу емоційного наповнення оригінального художнього тексту. Цю функцію виконують, зокрема, вигуки – нерозчленовані реакції на певну подію або ситуацію.

Нині у перекладознавстві не вирішено в теоретичному плані питання перекладу незначущих слів, до яких належать і вигуківі одиниці. Вигуківі лексика становить один із найяскравіших засобів емоційно-експресивного вираження комунікативного змісту, вона є важливим компонентом процесу спілкування завдяки своєму особливому функціональному навантаженню, що полягає у безпосередньому вираженні емоцій, волевиявлення та передаванні звуків навколишнього середовища. У системі мови ця група лексик значно відрізняється від інших класів лексичних одиниць своїми граматичними ознаками та функцією в реченні, які, на думку В.В. Виноградова є “чисто суб'єктивними-емоційно-вольовими виявленнями” [2, с. 32].

Ми поділяємо вигуківі лексик на такі групи: емотивні вигуки, імперативні вигуки та звуконаслідування, де емотивні вигуки виконують функцію передачі емоцій; імперативні вигуки – комунікативно-волюнтативну функцію; звуконаслідування – функцію відтворення звукових реалій. Серед емотивних вигуків ми виділяємо емотивні вигуки-універби та вигуківі фрази.

У художній літературі вигуківі одиниці відіграють значну роль у створенні емоційності мовлення персонажів, тому аналіз перекладу вигуківих лексик становить складову художнього перекладу.